

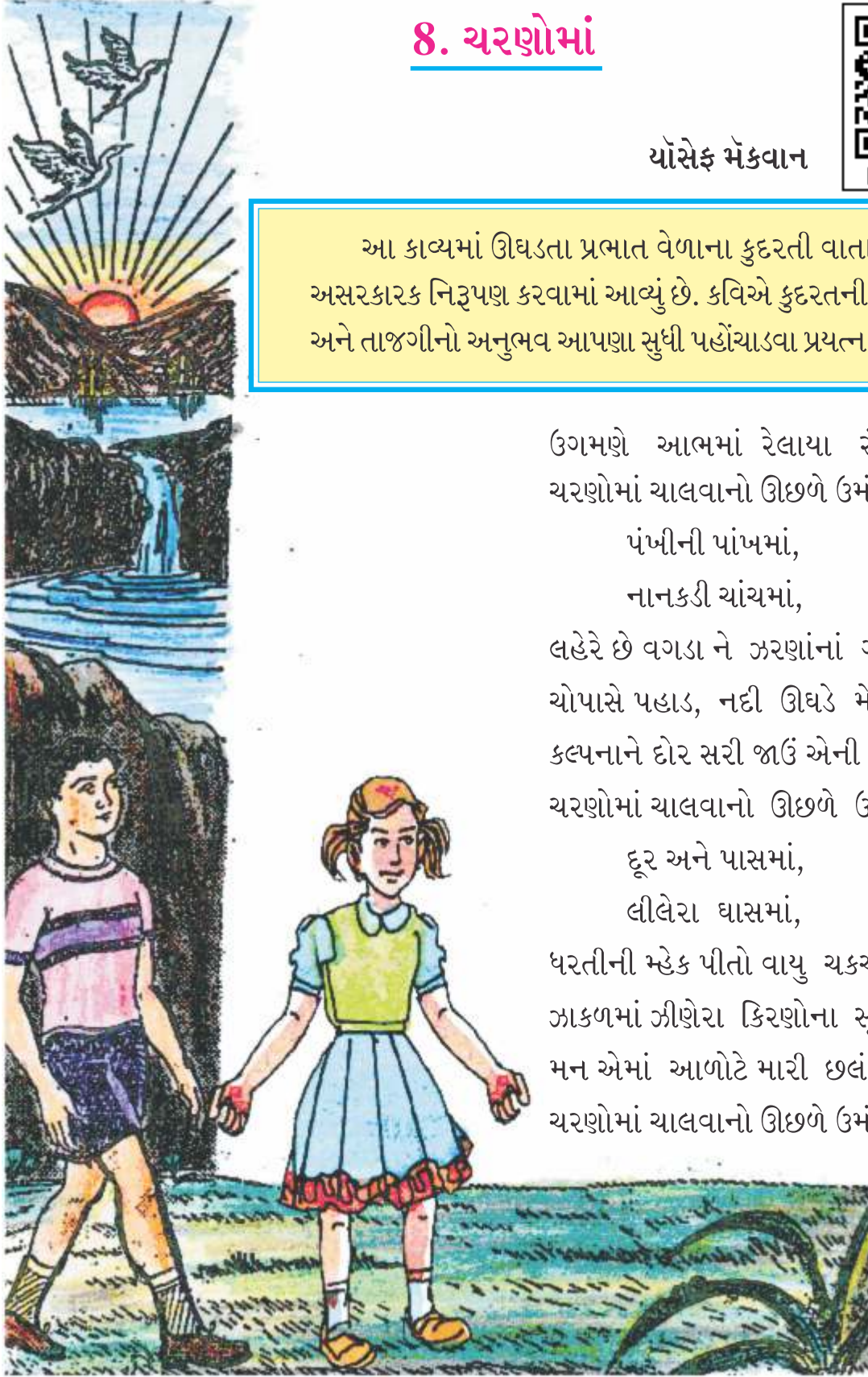
8. ચરણોમાં

યોસેફ મેકવાન

આ કાવ્યમાં ઊઘડતા પ્રભાત વેળાના કુદરતી વાતાવરણનું અસરકારક નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. કવિએ કુદરતની સુંદરતા અને તાજગીનો અનુભવ આપણા સુધી પહોંચાડવા પ્રયત્ન કર્યો છે.

ઉગમણે આભમાં રેલાયા રંગ,
ચરણોમાં ચાલવાનો ઊછળે ઉમંગ.
પંખીની પાંખમાં,
નાનકડી ચાંચમાં,
લહેરે છે વગડા ને ઝરણાંનાં ગાન,
ચોપાસે પહાડ, નદી ઊઘડે મેદાન
કલ્પનાને દોર સરી જાઉં એની સંગ;
ચરણોમાં ચાલવાનો ઊછળે ઉમંગ.
દૂર અને પાસમાં,
લીલેરા ઘાસમાં,
ધરતીની મ્હેક પીતો વાયુ ચકચૂર,
ઝાકળમાં ઝીણેરા કિરણોના સૂર.
મન એમાં આળોટે મારી છલંગ;
ચરણોમાં ચાલવાનો ઊછળે ઉમંગ.

શબ્દસમજૂતી

ઉગમણે સૂરજની ઊગવાની દિશામાં આભમાં આકાશમાં, ગગનમાં ઉમંગ ઉત્સાહ, હોંશ, આનંદ વગડા(નાં) જંગલ કે વેરાન પ્રદેશ(નાં) ચોપાસે ચારે બાજુએ ઊઘડે મેદાન મેદાન ખુલ્લું થાય, વિશાળ મેદાન દેખાવા લાગે (સૂર્યનો પ્રકાશ રેલાતાં પહાડ-મેદાન વગેરે સ્પષ્ટ દેખાય - ખુલ્લાં થાય છે.) કલ્પનાને દોર કલ્પનાના આધારે, કલ્પનાની મદદથી ચક્ર્યૂર (અહીં) ધરતીની સુગંધથી પવન મસ્તીભર્યો લાગે છે તેનો ઉલ્લેખ છે ઝીણેરા સાવ બારીક, તદ્દન ઝીણા છલંગ લાંબો કૂદકો, ઠેકડો, ફલંગ

ભાષાસજ્જતા

• પ્રાસ :

કાવ્યની પંક્તિને અંતે સરખા ધ્વનિવાળા શબ્દોથી પ્રાસ રચાય છે. પ્રાસને લીધે કવિતા યાદ રહે છે અને કાવ્યમાં મધુરતા વધે છે. જેમ કે,

• રેલાયા રંગ	• દૂર અને પાસમાં
ઊછળે ઉમંગ	લીલેરા ઘાસમાં
• પંખીની પાંખમાં	• વાયુ ચક્ર્યૂર
નાનકડી ચાંચમાં	કિરણોના સૂર

સ્વાધ્યાય

1. નીચેના દરેક પ્રશ્નનો ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં લખો :

- (1) ઉગમણે આભમાં શું દેખાય છે ?
- (2) ચરણોમાં ચાલવાનો ઉમંગ શા માટે ઊછળે છે ?
- (3) પંખીની પાંખમાં અને નાનકડી ચાંચમાં શાનાં ગાન લહેરે છે ?
- (4) મન ક્યાં આળોટે છે ?

2. નીચેની પંક્તિઓનો ભાવાર્થ સમજાવો :

ધરતીની મ્હેક પીતો વાયુ ચક્ર્યૂર,
ઝાકળમાં ઝીણેરા કિરણોના સૂર.
મન એમાં આળોટે મારી છલંગ;
ચરણોમાં ચાલવાનો ઊછળે ઉમંગ.

3. નીચેના શબ્દોનો ઉપયોગ કરી એક-એક વાક્ય લખો :

ઉમંગ : _____
ચોપાસ : _____
ચક્ર્યૂર : _____
સૂર : _____
છલંગ : _____

4. નીચેના શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો લખો :

પૂર્વ : _____	ગગન : _____
ઠેકડો : _____	પહાડ : _____
વાયુ : _____	પંખી : _____

5. નીચેના શબ્દોના વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો લખો :

ઉગમણું × _____	પ્રકાશ × _____	નાનું × _____
આકાશ × _____	ઉત્સાહ × _____	દૂર × _____

6. નીચેના શબ્દોના પ્રાસમાં વપરાયેલા શબ્દો કાવ્યમાંથી શોધીને લખો :

(1) રંગ _____	(2) ગાન _____
(3) સંગ _____	(4) છલંગ _____

પ્રવૃત્તિ

- કવિ ત્રિભુવન વ્યાસનાં ગીતો મેળવીને ગાઓ.

